

PLUNGĖS IR RIETAVO KRAĖTO MIESTELIAI IR KAIMAI, JŲ ĖVIESUOLIAI

Kunigo prelato P. Pûkio palikimas - trys pastatytos baþnyèio

Senøjø Þemaièiø Kalvarijos kapiniø viename tamsaus granito paminkle iðkaltas [raðàs: „ATA Prelatas Povilas Pukys - trijø baþnyèiø statytojas. Vieðpatie, man rûpëjo Tavo garbë, Tavo namø groþis.“ Ðioje vietoje baigësi trijø baþnyèiø - Plungës, Stalgënø ir Pakutuvënø - statytojo Popieþiaus rûmø prelato Povilo Pûkio þemiðkoji kelionë. 1913 metais pradëjæs tarnystæ Dievui vikaru Plungëje dvasininko kelià 1964 metais baigë altarista Þemaièiø Kalvarijoje. Ið Kupiðkio kilæs aukðtaitis beveik visà savo kunigiðkàjà tarnystæ atliko Þemaitijoje, pamilo jos þmones ir statë ðventoves ne tik Plungëje ir kaimuose, bet ir tikinèiøjø ðirdyse, burdamas aplink save parapijø bendruomenes.

Prelatas P. Pukys gimë to - ir knygnëlis. 1883 metø gruodþio 3 die- Kalëdodamas po aplin- na Salamiesëio parapijos kinius kaimus klebonas P. Gyvakarø kaime. Mokësi Pukys ásiklausë ir entuzias- rusiðkoje Kupiðkio pradþios tingai parëmë ûkininkø nuo mokykloje, vëliau - privaèiai Stalgo iniciatyvà statyti savo Liepojoje, Kauno „Saulës“ baþnyèià ir kursuose. Nuo 1908 iki 1913 metø - Kauno Þemaièiø dva- sinëje seminarijoje.

1913 metø geguþës 26 die- tarø þemës, up darbà meist- na áðventintas á kunigus tar-rams sumokëjo, juos maitino kunigas per Pirmàjà pasaulinádovavo P. Pukys. Darbai ëjo karà, parapijos klebonui pasi- traukus á Rusijà, laikinai ëjo iðkilo per keletà mëniesiø Plungës klebono pareigas ir buvo paðventinta 1918 metø savarankiðkai administravo spalio 3 dienà. Numatytoms parapijà. Èia iðmoko þemai- tiðkø religiniø tradicijø, bend- ravimo su gausia miesto þydø gripas.

Þpriiomene. Sunkiomis Nuo 1921-øjø pabaigos ávertino P. Pûkio vadybinius -karo dienomis P. Pukys rûpi- ðeðetà metø P. Pukys buvo þe- nosi varguoliø maitinimu. Jo maièiø Kalvarijos klebonas, Vyskupas atkreipë dëmesá, ir kitø ðviesuoliø pastangomis per tuos metus baigë atstatyti kad Plungëje tikintieji mel- Plungëje 1915 metais buvo gaisro sunaikintà Þemaièiø dþiasi medinëje baþnytëlëje, ákurta pradþios mokykla, po Kalvarijos bazilikà. Vykðant o planuotos pastatyti didelës

neoromantiðkojo stiliaus mû- rinës baþnyèios, kurios pama- tai buvo iðþilti XX amþiaus pradþioje, reikalai, mirus statybos fundatoriui kuni- gaikðëiui Mykolui Oginskiui, nejuda. Vyskupas J. Staugaitis 1927 metø spalá nusprendë á Plungæ klebonauti perkelti P. Pûkà, kuris þmonëms jau buvo gerai paþástamas.

Nepaprastai organizuotas ir ûkiðkas klebonas ëmësi modernizuoti parapijos ið kunigaikðtienës M. Ogins- kienës nupirktà plytinæ ir jam vyskupo patikëtà misijà ágyvendino per penkerius metus - 1933 metø rugsëjo 24 dienà naujoj i Plungës baþ- nyèià buvo konsekruota Sv. Jono Krikðtytojo titulu.

Reikia ávertinti tai, kad Plungës baþnyèià buvo staty- ta itin sudëtingu laikotarpiu, kai 1930 metais Plungæ nu- siaubë didþiulis gaisras.

Pastaèius baþnyèià, at- staèius nudegusià miesto dalá, ketvirtojo deðimtmeèio pabaigoje ðalia maldos namø buvo pastatyta ir erdvi parapijos salë. (Ta pati, kuri nudegë prieš kelerius metus ir ðiuo metu yra atstatoma kito aktyvaus Plungës para- pijos klebono.)

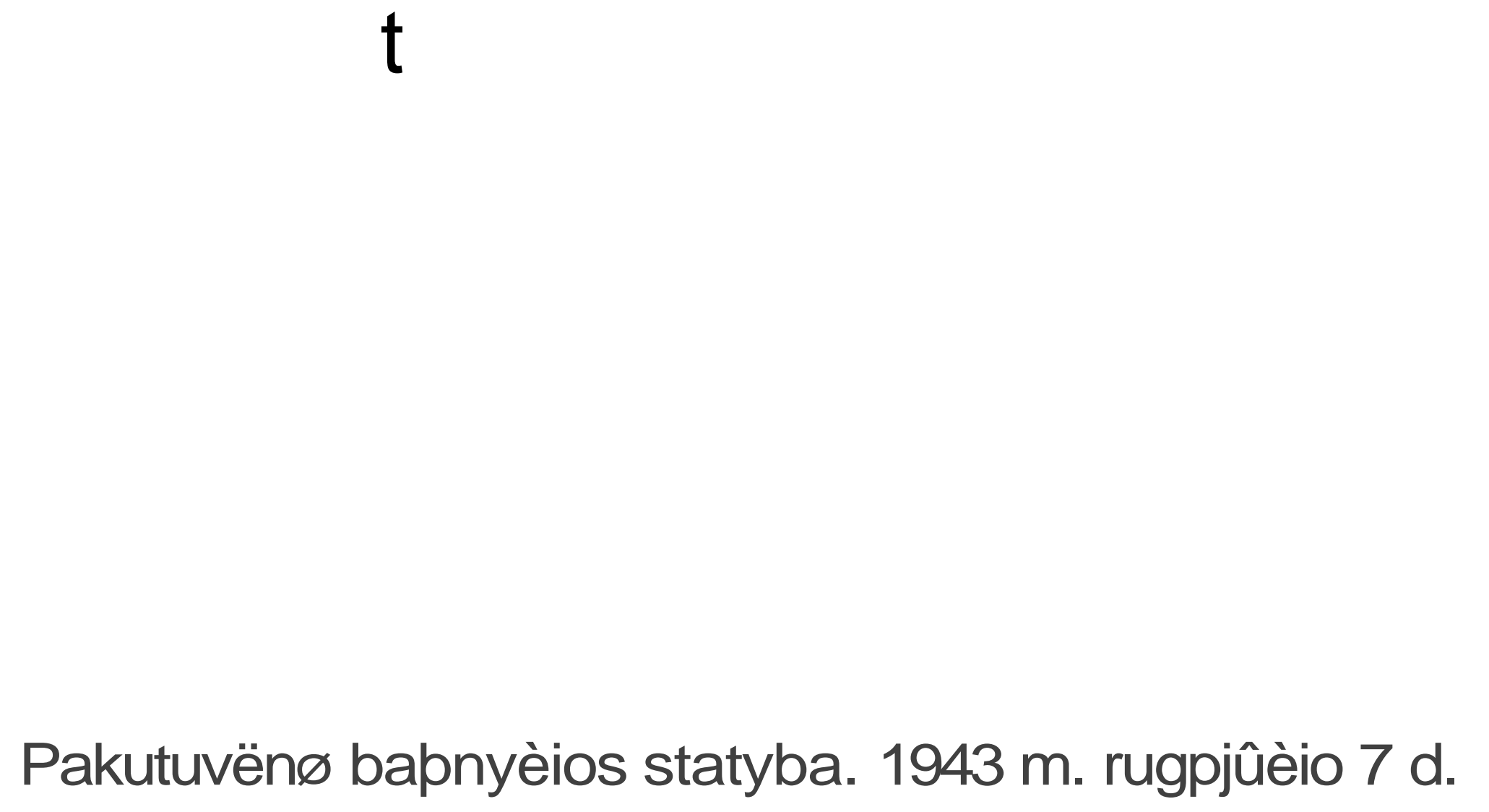
Popieþius Pijus XII 1940 metø vasario 29 dienà P. Pû- kiui suteikë Ðventojo Tëvo rûmø prelato titulà. Sis titulas buvo skiriamas tik up ypatingus nuopelnus.

Netrukus prasidëjo tautø ir þmoniø likimus sujaukæs Antrasis pasaulinis karas. Vietiniø pripraðytas P. Pukys 1941-1943 metais pastatë trejià savo baþnyèià Paku- tuvënuose.

Po karo prasidëjus sovietø represijoms, P. Pukys buvo suimtas ir apkaltintas, kad uokieèiø okupacijos me- tais neva priklausæs teismui, skyrusiam bausmes sovietø aktyvistams. Nors dvasinin- kas kategoriðkai neigë jam metamus kaltinimus, be jokio teismo 1945 metø spalá buvo iðveþtas á Vorkutos lagerá. Septyneriais metais lage- rio já nuteisë tik kitø metø pabaigoje. Tai greièiausiai patvirtina, kad ir patys bau- dëjai abejojo prelatui mestø kaltinimø pagrástumu.

Neþmoniðkos kalinimo sàlygos palauþë P. Pûkio sveikatà. Po medicinos kom- isijos iðvadø 1952 metais jis buvo perkeltas á specialius invalidø namus Mordovijoje. 1955 metais jam buvo leista gráþti á gimtinæ.

Iki Antrojo pasaulinio karo pabaigos kunigas prela- tas P. Pukys radë dienoraðtà Ðie dvasininko prisiminimai sugulë á 2010 metais Plun- giðkiø draugijos iniciatyva, koncerno „Achemos grupë“ lëðomis iðleistà istorinëmis

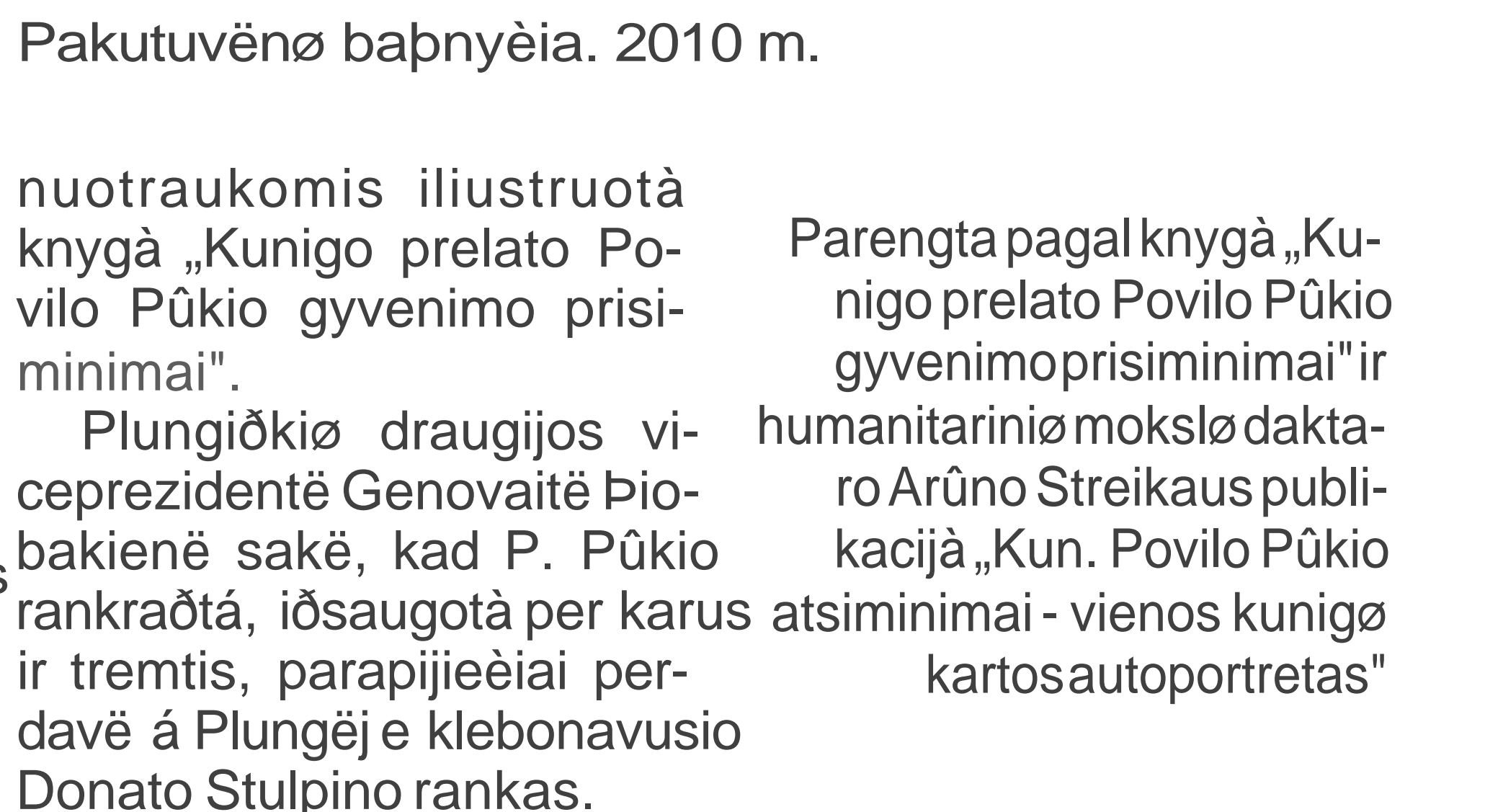
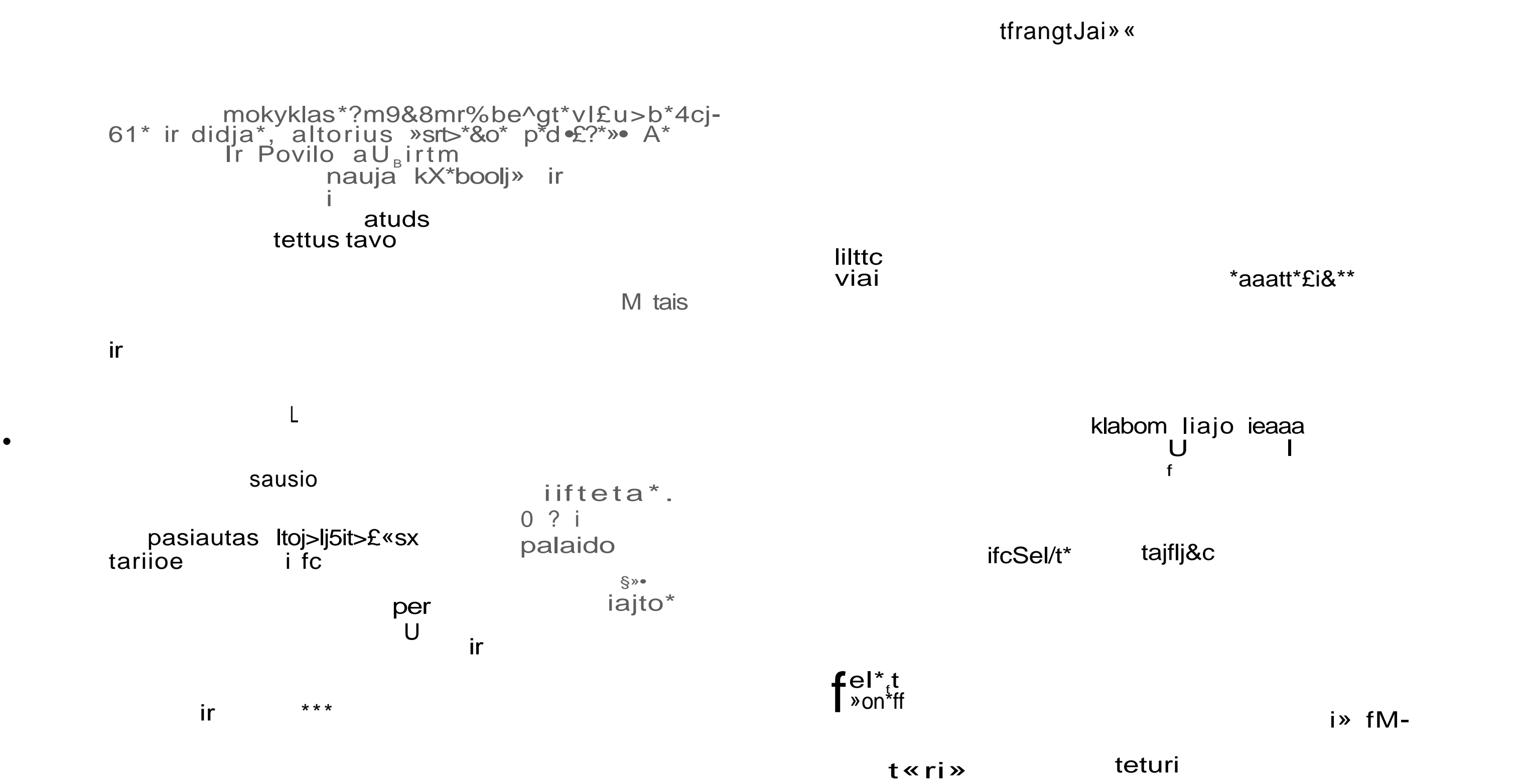

Pakutuvënø baþnyèios statyba. 1943 m. rugpjûèio 7 d.

Prie Pakutuvënø klebonijos po baþnyèios pamatø paðventinimo 1942 m. pavasará. Stov- ið kairës: Vladas Stropus, Izidorius Rupeika, neþinomas, Rûtë (ið Karklënø), E. Burkanas (baþnyèios darbø vykdytojas), Petras Grigalauskas, Petras Gagilas (Kartenos virðaitis), kun. P. Þvirblis (Kartenos klebonas).

Sëdi ið kairës: Kuliø klebonas, Regina Gagilaitë, Rupeikienë, Jaruslava Stropienë, kun. J. Olðauskis, prel. R. Pukys, Stanislava Gagilienë, V. Ivinskis (istoriko Z. Ivinskio brolis), Stanislava Stropienë, Justinas Stropus.

Sëdi ant þemës ið kairës: Pulcherija Olðauskaitë, Drakðienë, du neþinomi, Marijona Grigalauskienë.

Pakutuvënø baþnyèia. 2010 m.

nuotraukomis iliustruotà knygà „Kunigo prelato Po- vilo Pûkio gyvenimo prisi- minimai“. Plungiðkiø draugijos vi- ceprezidentë Genovaitë Þio- bakienë sakë, kad P. Pûkio rankraðtà, iðsaugotà per karus ir tremtis, parapijieèiai per- davë á Plungëj e klebonavusio Donato Stulpino rankas.

Rûpinantis Plungës istori- jos, kultûros paveldo ir iðki- liø asmenybïø, dariusïø átakà kraðto gyvenimui, atminimo iðsaugojimu, buvo nuspræsta iðleisti prelato P. Pûkio atsi- minimus, kad jø skaitytojai turëtø unikalià galimybæ pa- þvelgti á to laikotarpio gyven- nimà dvasininko akimis.

Parengta pagal knygà „Ku- nigo prelato Povilo Pûkio gyvenimoprisionimai“ ir humanitariniø mokslø dakta- ro Arûno Streikaus publi- kacijà „Kun. Povilo Pûkio atsiminimai - vienos kunigø kartosautoportretas“

SPAUDOS, RADIO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

Projektas „Plungës ir Rietavo kraðto miesteliai ir kaimai, jø ðviesuoliai

Prelatas P. Pukys beveik nieko neparaðë apie skaudþiàjà gyvenimo dalá - nelaisvës metus kalëjimuose ir lageriuose.